

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Št. 88.

Sreda 2. novembra 1927.

Leto II.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška c. 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII., Zadrugi dom.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.
Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1—Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1—Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

Živel socialistični poslanec Petejan!

S tem klicem so naši ljubljanski sodruzi v nedeljo razbili shod ljubljanskih hišnih posestnikov. Stvar se je vršila tako-le:

Klerikalci so sami organizirali »protestni« shod hišnih posestnikov, da bi potem mogli reči najemnikom: Vidite, kako lep zakon je napravil za vas naš Gosar! No, in hišni posestniki so napolnili veliko Unionsko dvorano. Naši sodruzi so mirovali, dokler se govornik hišnih oderuhov ni obregnil ob našega poslanca s. Petejana. Ko je omenil njegovo ime, so hišni posestniki v svoje presenečenje začuli gromovito klicanje: »Živel Pe-

tejan! Živel socialistični poslanec!« Ploskanje ni hotelo pojenjati. Naši sodruzi so zahtevali, da se da beseda tudi s. Svetku. Ker hišni posestniki tega niso dovolili, mi nismo mogli dopustiti, da bi govoril hišni posestnik. Predsednik shoda je šel po policijo proti nam, ker pa to ni nič pomagalo, so se morali hišni posestniki povrniti na svoje domove.

Vsa delavska Ljubljana pozdravlja naš nastop in marsikdo je izpregledal, da smo edino socialisti pravi in odločni zagovorniki stanovanjskih najemnikov.

Preobrat v angleških strokovnih unijah.

Angleške strokovne organizacije so dolgo smatrali za najbolj konservativne v Evropi. Po vojni so se pričele po svoje nagibati na levo, in ta preokret je imel svoj izraz poseben v njihovi propagandi za zблиžanje, oziroma za zedinjenje amsterdamske strokovne internacionale z ruskimi unijami, ki so združene v takozvani rdeči strokovni internacionali (sedež Moskva).

Mnogi vplivni angleški unijski voditelji so ustanovili poseben odbor, ki si je določil nalogo, propagirati zблиžanje in končno zedinjenje z ruskimi unijami. Na zadnjem zboru amsterdamske internacionale, ki se je vršil to leto, je bila ta taktika angleških unijskih vodij zelo kritizirana. Zastopniki kontinentalnih delavskih strokovnih zvez so dokazovali, da so Angleži v tem oziru v veliki zmoti, da se ne zavedajo pogubnosti svoje taktike. Rusiji ni za enotnost svetovnega delavskega pokreta, ampak za podjarmljenje. Zastopniki unij izven Anglije so na zboru amsterdamske internacionale v Parizu glasovali soglasno proti angleškemu kandidatu Purcellu, ki je bil nominiran v eksekutivo internacionale, in so izvolili mesto njega drugega Angleža. Purcell je namreč eden glavnih besednikov taktike za edinstvo in sporazum z ruskimi unijami. Angleški zastopniki so zanj glasovali soglasno, ker so imeli tak nalog od svoje skupne delegacije v Angliji.

Na kongresu angleških unij, ki se je vršil v Edinburgu, pa so zastopniki angleškega unijskega delavstva, in s tem zastopniki delavske stranke, sprejeli resolucijo, da se ne prizna nobenega delegata, ki je soudeležen v manjšinskem gibanju. Naperjena je bila proti ekstremistom, ki po zatrdilu večine prejemale navodila iz Moskve. Za predlog je bilo oddanih 3.746.000 glasov in 148.000 proti.

Dne 8. septembra je bila dana na glasovanje resolucija, da se prekine vse stike z vseruskim svetom strokovnih unij. Zanj je bilo oddanih 2.551.000 glasov in 620.000 proti.

Važnost in dalekosežnost tega sklepa se lahko meri z ozirom na dejstvo, da je angleško delavsko gibanje, strokovno kot politično, eno najjačjih in največje na svetu, in da je bilo edino, ki je bilo z ruskim strokovnim pokretom v prijateljskih odnosih ter skušalo privedi ruske unije in amsterdamsko

internacionalo v skupno zvezo. Izstop angleških unij iz te akcije je ob enem tudi diplomatični poraz sovjetske vlade, ki je to gibanje izrabljala, da povzroči v Angliji sami čim več kaosa.

Mihael Tomsy, predsednik vseruske zveze strokovnih unij, in Doggadv, njen tajnik, bi imela priti na kongres kot bratska delegata, a oblasti jima niso pustile na kopno. Angleškemu kongresu sta poslala pozdrave z daljšim proglasom, oziroma poročilom, v katerem sta apelirala na složnost, obenem pa našela večje število angleških delavskih voditeljev ter jih imenovala »izdajalce proletariata«. To je bilo Angležem preveč. Ruski zastopniki so dosedaj omejili svoje napade največ na politične funkcionarje, kot je Ramsay Macdonald. Eksekutiva je odgovorila vseruski zvezi, da dokazuje telegram in poročilo, ki sta ga poslala Tomsy ter Doggadv, da ji ni za skupno delo. To bi se najbrže ne bilo zgodilo, ako bi znala Tomsy in Doggadv dovolj spretno nadaljevati svojo vlogo. A. J. Cook, tajnik angleških premogarjev in eden najekstremnejših angleških unijskih voditeljev, ki ga komunisti štejejo za svojega, je ugovarjal in izjavil, da eksekutiva ne govori v imenu premogarske unije. — Predsednik premogarjev, Smith, je Cooku dejal, da se moti, in če pristane, da se skliče konferenca delegatov premogarske unije, bo to vprašanje rešeno.

Angleške unije imajo sedaj 4.163.994 članov. Nazadovale so od prejšnjega leta za 201.625 članov. To nazadovanje ima razne vzroke. Glavni je gospodarska oslabelelost angleške industrije; drugi so: generalna stavka, oziroma njene posledice, neuspeh stavke premogarjev ter boj, ki ga zanašajo ekstremisti.

Na kongresu strokovnih unij je govoril tudi Ramsay Macdonald, ki je dejal med drugim: »Evropo obkrožena tajna diplomacija, kujejo se zahrbtni pogođbe za odvzemanje pravic malim narodom, vidimo, kako se obdržujejo lažnjive konference za omejitve oboroževanja, in nihče v Angliji, od kar ni več delavske vlade, se ne trudi v prilog mednarodnega miru in razorožitve. Ako hoče Anglija vršiti svojo funkcijo pravilno, ako hoče svetu in sebi koristiti, mora izročiti vajeti vlade delavski stranki...«

Socialisti in bolniška blagajna.

Dne 28. oktobra se je vršila prva seja ravnateljstva bolniškega urada, kjer je podal naš zastopnik sledečo izjavo:

Po nalogu Strokovne komisije in njej priključenih strokovni organizacij vloga

1. proti imenovanju,
2. proti načinu imenovanja in
3. proti sestavi

novega ravnateljstva Okrožnega urada za zavarovanje delavcev

najostrejši protest.

Že ponovno je Strokovna komisija opozorila, da je pet let začasne uprave pri bolniških blagajnah dovolj in da je že skrajni čas, da se razpišejo volitve in izroče uprave bolniških blagajn izvoljenim zastopnikom. To so njeni delegatje v začasnih upravah ponovno povdarili in le vsled odklonilnega stališča ministrstva za socialno politiko se volitve niso mogle izvršiti.

Ako je prišlo sedaj mesto razpisa volitev do imenovanja novega ravnateljstva pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani, moremo iz tega sklepati upravičeno, da namerava ministrstvo volitve še dalje zavlačevati, proti čemur naj-

ostreje ugovarjamo, zahtevajoč, da se izroči upriva bolniških blagajn izvoljenim zastopnikom članstva.

Novo ravnateljstvo ne predstavlja članstva niti v toliko, ko prejšnje, ker ministrstvo pri tem imenovanju ni zaprosilo niti za predloge strokovnih organizacij, kar je bilo dosega pri sličnih imenovanjih običajno.

Organizacije strokovne komisije je ministrstvo za socialno politiko briskiralo z načinom sestave novega ravnateljstva, pri kateri ni upoštevalo moči, ki jo predstavljajo med delavstvom te organizacije. Kljub tem žalitvam, na katere bodo organizacije Strokovne komisije na primeren način odgovorile, bomo vršili nad delom večine ravnateljstva v interesu zavarovancev ono kontrolo, ki nam bo še omogočena, ker se ne damo izriniti iz zavodov, ki so jih ustvarili predvsem napor organizacij one smeri, ki jo zastopa Strokovna komisija. Medtem bomo delali na to, da pride z volitvami zopet do besede članstvo samo, ki bo podalo dokaz, da sestava tega ravnateljstva ne odgovarja volji članstva.

S to izjavo se je strinjal tudi g. Kosem, ki je bil imenovan za tipografe v ta novi odbor.

„Na begu ustreljeni!“

Po terorističnih orgijah na Madžarskem, v Italiji in v Bolgariji, ima svetovna javnost sedaj priliko občudovati blagodat fašistovskega terorja tudi v Litvanski. Ta mala država je stopila zadnja v krog reakcionarnih držav, izgleda pa, da hoče s svojim besnim preganjanjem, ali bolje iztrebljenjem delavskega gibanja prednjačiti najgršim in najkrvavejšim diktatorskim režimom.

V tej državi je delavska stranka polagoma pridobila precej močan upliv, tako v delavskih in kmečkih masah, kakor tudi v parlamentu in v vladi. In ker je delala resno za tem, da se izvede agrarna reforma, socialno zavarovanje delavstva itd., so se veleposestniške in konservativne stranke proti temu uprle in poklicale na pomoč oficirsko ligo. Izvršili so državni udar, odstavili prejšnjo demokratsko vladu, razgnali parlament in razpustili delavske organizacije. Ker se je pa zavedno ljudstvo vzlic vsemu upiralo in skušalo vreči vsiljeno mu diktaturo, so začeli kar na debelo trebiti v delavskih vrstah, zapirajoč in ubijajoč predvsem zavedno mladi-

no, nato pa delavske zastopnike v parlamentu in sploh vse uplivnejše delavske zaupnike. »Justica« je prešla v roke izjemnih vojaških sodišč in ta so sodila po svoji volji in smrtni kazni so se naročevale in izvrševale in se izvršujejo na desno in na levo. Končno se je zdelo vladi, da je tudi ta procedura odveč; še najprimernejše se ji zdi, da se ljudi ubija kar sredi ceste. Tako so zadnjič skupino na smrt obsojenih revolucionarjev prepeljali na glavni most glavnega mesta ter jim tam javili, da so sedaj svobodni; kakor hitro so pa hoteli vstran, je začela patrolja vojakov, ki je za mostom prežala na žrtve, streljati na »osvojenec« revolucionarje in ni prenehala s streljanjem, dokler ni vse po vrsti ubila! V svet so pa javili, da so bili postreljeni, ker so hoteli pobegniti...

Marsikateri zločin ima beli teror že na svoji vesti, podobnega pa še ni bilo.

Tako se danes v fašistovski Litvi rešuje socialno vprašanje in socialno gibanje!

Ali pa mislijo nasilniki, kaj jim lahko prinese jutrišnji dan?

Proti reakciji in nasilju.

Govor poslanca sodruha Petejana ob priliki verifikacijske debate v Narodni skupščini.

III.

Gospodje, ako to ni nasilstvo, ako to ni način agitacije, ki je obsodnja vreden, potem ne vem, kaj je vredno obsodbe.

Gospodje, ko sem konstatiral to, bi rad še nekaj drugega. Omenil sem že prej in povdarjam še enkrat, da sem daleč od tega, da bi zagovarjal eno ali drugo meščansko stranko. Meni je ta kakor druga nasprotna. Meni ne gre za stranko, meni gre za princip. Jaz bom v tej zbornici kot socialist in opozicionalec vedno skušal uveljaviti idejo svobode in demokracije za popolno pravico delavskega razreda. Zato pa moram konstatirati,

da je meščanska stranka, do katere sem imel spoštovanje, ker je vedno naglašala, da je načelna, demokratska in socialna, imela srečo, da je prišla v vladu (Stepan Radić: To nije bila sreča, nego nesreča. Da nismo išli v vladu, bilo bi nas ovde 100) in v tem trenutku pozabila na vse programatične točke, ki jih je zadnjih 8 let tako strogo zagovarjala. Načelna stranka ne sme nikdar zatajiti svojega programa, svoje preteklosti.

Gospodje, ko sem jaz zasledoval ta boj med temi strankami, ko sem zasledoval, kako je ta SLS z vso energijo, z vso močjo se borila proti

GRAJSKI KINO

režimom, ki so vladali, kako se je ona korila proti korupciji, kako se je borila za svobodo naroda, za avtonomijo Slovenije in za parlamentarizem, s kakšnim gnjevom je obsojala tiste stranke, ki so bile na vladi in ki so se pregrešile proti tem principom, moram reči, da me je razžalostilo, ko sem videl, da je preko noči zatajila vso svojo preteklost.

Gospodje, jaz nočem nikogar obsojati, ne da bi imel za to fakta in podatke. Ta fakta vam hočem tudi sedaj navesti. Izjavljam, da so bile volitve, ki so se vršile leta 1925 pod režimom PP., vredne vsega obsojanja tudi še danes.

Takrat so se vršile grozote, ki jih ne more odobravati noben pošten državljani, najmanj pa socialist. Takrat sem z užitkom čital govore poslancev Slovenske Ljudske Stranke, ko sem videl, s kakim gnjevom in navdušenjem so pobijali ta sistem in nasilja, ki so se takrat godila pod tem režimom.

Gospodje, v odvojenem mišljenju članov Slovenske Ljudske Stranke leta 1925 čitam med drugim sledeče:

»Karakteristično je za pravno in moralno pojmovanje sedanje vlade (PP) in njene večine, da je ona v verifikacijskem odboru pritrdila tej nameravani tatvini mandata s sprejetjem predloga o anketi, ki bi naj v to svrhu pregledala akte. Pravni čut državljanov Slovenije je tako užaljen, da se mu mora zadostiti le, ako se nasilja, protizakonitosti in volilna sleparstva SDS v volilni dobi reparirajo s tem, da se s takim nasiljem pridobljena mandata SDS uničita in se s tem dokumentira, da morajo biti volilni rezultati v pravno urejeni državi izraz svobode ljudske volje in ne uradnega nasilja in sleparstev korrumpirane klike.«

To so besede, ki jih tudi jaz podčrtam še danes. In, gospodje so šli dalje in je njen zastopnik g. dr. Hohnjec izjavil sledeče:

»Ker počiva globoko v duši naroda želja po miru in sporazumu, stremljenje po pravici in svobodi, težnja po samoodločbi in enakosti, zahteva po pravičnosti v upravi, odpor proti absolutizmu, brezzakonju in nasilstvu. Vse to je prišlo do izraza v onih stotisočih glasovih, ki so jih dobile opozicijske stranke.«

Gospodje, danes so dobile opozicijske stranke ravno toliko in še več glasov, toda ta stranka danes nima poguma, da bi obsodila tukaj ta nasilja, nima poguma samo radi tega,

Cesar Friderik.

ker mora molčati radi enega ministrskega stolčka.

Nadalje pravi: »Sedanji režim si je za svoj obstoj postavil oblast ne radi države in njene blaginje, marveč oblast je radi PP.-režima in za njega. To je glavni politični cilj mandatorjev vladne večine.« In nadalje pravi sledeče: »Volete pa, ki niso svobodne, je boljše, da jih ni. Parlament, ki ni nastal iz svobodnih, docela zakonitih volitev, je potvorba in nikako ljudsko zastopstvo. Svobodo pri volitvah so imeli samo pristaši vladnih strank. Ti so imeli svobodo za vse, za vsako protizakonitost in nasilnost.

Z brezvestnim, zločinskim izrabljanjem državne oblasti, z nečutenim moralnim in materialnim pritiskom na gospodarsko odvisne, zlasti na delavske sloje je SDS dobila 2 mandata.«

Gospodje, to so bili izrazi, ki so biti tukaj izgovorjeni in ki sem jih povzel po stenografičnem zapisniku. Ta govor jasno kaže, kakšna je morala te stranke, ki se je upala pred našim narodom tekom 24 ur spremeniti svoje mnenje in postati iz črnega belo.

Jaz bi te gospode samo vprašal, ali imajo oni pooblastilo našega po-

štenega slovenskega naroda za to, da se upajo danes zagovarjati in glasovati tukaj za predloge večine, glasovati za vse zločine, ki so se zgodili. Vprašam jih, kdaj jim je slovenski narod dal ta mandat in to pooblastilo? Gospoda moja, slovenski narod je politično prezrel, da bi mogel kaj takega odobravati, da bi mogel zagovarjati nekaj, kar je protizakonito, kar mu ni v korist, ampak mu bo samo škodovalo.

Ko sem vprašal nekega pristaša te stranke, naj mi pove, kakšni so pravzaprav vzroki, da se je Slovenska Ljudska Stranka tako spreobrnila, ker je ta stranka skozi 8 let zastopala neko idejo — namreč idejo avtonomije Slovenije in da je to idejo kar preko noči opustila, mi je ta gospod odgovoril: Ja, vidite, saj mi tega nismo napravili iz prepričanja, ampak zato, ker je avtonomijo in federalizem opustil tudi Radić. Ako je to storil Radić, potem res ne vemo, zakaj bi samo mi branili našo avtonomijo.«

Gospodje, to je drug dokaz politične nemorale, dokaz, kako se načelno ne sme delati, kako se ljudstvo politično ne sme vzgajati.

(Dalje prihodnjič.)

Cesar Friderik. Cesar Friderik.

Dnevne novice.

Narodna skupščina odgodena.

Da ne bo ta narodna skupščina niti toliko delala kakor prejšnja, je že pribrato. Že samo sklicanje nove skupščine je trajalo dober mesec dni; doslej so pa komaj opravili verifikacijo, pa še to ne popolnoma. Ko bi morala skupščina končno začeti s kakim pozitivnim delom, so jo pa odgodili, in sicer za enkrat samo do petka, toda če bog da, jo bodo kmalu tudi do svetka. Kajti vladi se ne mudi. So sicer križi in težave z marsičem, zlasti z gospodarstvom, ki gre rakovo pot, pa kaj zato; pri zaprti skupščini je vladi lažje vztrajati na svoji poziciji. In to je glavno.

Obtožnico proti šefu vlade je predložil parlamentu Štefan Radić, češ da se je po njegovem nalogu pri volitvah sleparilo. Vukičević se je — kajpak — branil. Radić je vztrajal pri obtožnici, se tu in tam zopet precej zaletel, no, in sedaj? Sedaj — nič! Poslanci, ki so bili izvoljeni s pomočjo radikalnih velikih županov, radikalne žandarmerije in radikalnega denarja, podpirajo in ploskajo Vukičeviću, ko trdi, da so bili pravilno izvoljeni, po suvereni ljudski volji. Oni pač vedo najbolje, kako je bilo in se Vukičević lahko na njihovo mnenje in odobravanje

opira, ko trdi, da se Radić in opozicija motita, da nasilstvo ni bilo in da je resnica samo ena in večna!

Anketni odbor so poslali v Bosno. Parlamentarni anketni odbor, ki naj dožene volilne nepravilnosti v bihaškem in sarajevskem okraju, o katerih je bilo toliko govora v verifikacijskem odboru, je vzel popotno palico v roke in se podal v Bosno ponosno, da »izpita« na licu mesta vse omenjene nepravilnosti in nekorektnosti. Kaj bo še vse anketni odbor dognal, ne vemo; toliko je pa že sedaj gotovo, da bo delo tega odbora rodilo taiste razveseljive uspehe, kakor vse podobno delo vseh dosedanjih podobnih odborov: Napisal in podpisal se bo marsikateri protokol in priložila marsikatera priloga — vse skupaj bo pa končalo v beograjskem arhivu in se bo pri prihodnjih volitvah delalo kakor pri vseh dosedanjih.

Propadanje izvoza. Generalna direkcija carin je objavila izkaz letošnjega našega izvoza do meseca septembra, iz katerega je razvidno, da je naš izvoz padel v tem letu napram prejšnjemu že dosedaj za skoro celo milijardo dinarjev. Zlasti je padel izvoz žita. Spričo takega sijajnega gospodarskega uspeha bi pričakovali, da se parlament končno

GRAJSKI KINO

loti nujnih gospodarskih problemov, ki tirajo državo v propast. Vlada pa ne misli tako; njej se zdi, da je bolj zdravo, če se parlament odgodi še preden se je pravzaprav sestal.

Pobuna v Albaniji? Budimpeštanski listi javljajo, da so Cena begovi rojaki pozvali svoje ljudi na boj proti Ahmed Zogu in njegovega režimu. Zlasti v Severni Albaniji je položaj zelo resen. Vstasi korakajo proti jugu in so baje dobro oboroženi. Ahmed Zogu preti očitno krvna osveta Cena begovih sorodnikov in sodeželanov; to je pa pri albanskem mentalitetu zelo resna in nevarna stvar. Tudi albanskemu režimu so dnevi šteti.

Nemiri v celi Rumunski. Spor med rumunsko dvorno in Bratianovo dinastijo je povzročil po celi Rumuniji resne nemire. Bratianu zapi- ra Carolove privrženice in grozi z odstavitvijo monarhije. Pravi, da zna vladati tudi brez dvora. Ker je v Erdelju napetost največja, se boje, da bi se Erdelj odcepil od Rumunije in se proglasil kot samostojna država. Pa to so najbrže samo madžarske želje.

Zveza narodov ali zveza intriga- rske diplomacije? Na zadnjem zborovanju Zveze narodov v Ženevi so se zastopniki malih držav skušali postaviti velikim po robu, toda brezuspešno. Vodilni diplomati Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Japonske odločijo v naprej — tako in tako bo. Zveza o stvari navidežno razpravlja, a zaključek mora biti tak, kakor so ga določili zastopniki omenjenih držav na svojem privatnem sestanku. — Veliko govore o razorožitvi. Posebno nekatere male države tirajo to vprašanje v ospredje. Nemčija jim v tem pomaga. Zastopniki držav z velikimi armadami poslušajo in potem odgovarjajo, da so za razorožitev, toda šele ko bo varnost vsem zasigurana. Dotlej pa so jim armade in vojne mornarice potrebne. — Poljaki so predlagali splošni varnostni pakt. Vse države, zastopane v zvezi, naj bi garantirale nedotakljivost meja Poljski in baltiskim državam, kakor jih garantirajo one, zastopane v Locarnskem paktu, državam na zapadu Evrope. Anglija je rekla, da ne podpiše nobenega takega pakta več, ker se noče preveč zamotati v eventualne spore, ki lahko povzročijo vojno. Francoski zunanji minister Briand pokazuje precej volje za medsebojne sporazume, za spravo z Nemčijo in za garancijo Poljski, pa

Cesar Friderik.

Pavel Dorohov:

Kazenska ekspedicija.

(Odlomek iz romana »Golgota«. Prevedel I. V.)

Po noči, dve vrsti nižje Sisovke, je parobrod »Komerzant« dvignil sidro.

Na parobrodu sta dve stotnji pehote in sto poljskih husarjev.

V jedilnici prvega razreda je vojni svet: Poveljnik ekspedicije — nadporočnik Jefimov, ritmojster pan Selinsky, trije ruski častniki in dva poljska.

Vojni načrt je izdelan:

Pan Selinsky se s svojimi husarji izkrca ter se pomika počasi k vasi; obkoli jo in čaka signala za napad. Nadporočnik Jefimov se pelje s pehoto do pristanišča. Tam se čete izkrcajo, na kar v dolgih rojnih vrstah nastopajo proti vasi. Ko zadoni s parobroda signal, se vas naskoči — in pobije se vse kmete.

Naporočnik ponovi s kratko izrazito gesto:

»Vse!«

Husarji spravijo svoje konje na breg. Vlada globok molk.

Jezdci zajašejo. Zasliši se zamolklo povelje:

»Naprej, marš!«

Ena za drugo izginejo kolone v temi . . .

Parobrod plava počasi z ugaslimi svetilkami navzgor.

Ivan Bodryč revidira straže. Na pristanišču, pri starem, prevrnjenem čolnu sedijo trije kmetje in ribarji.

Bodryč obstoji.

»No, vi ribarite?«

»Tako je čas krajši.«

Ivan stoji, naslonjen na čoln in se zamisli.

Naenkrat dvigne glavo.

Doli od reke sem se sliši pluskanje. Tiho, ko-

maj slišno. Vendar razločno — pluskanje.

»Ali slišite, sodrugi?«

Trije ribiči dvignejo glavo in poslušajo šumenje.

»Parobrod mora biti — razločno se slišijo udarci koles.«

Zopet poslušajo v temo.

»Zagotovo je parobrod!«

Bodryč skoči.

»Eden beži k štabu in javi, da je na potu parobrod. Ti Stojpa obvesti doli stražo!«

Pol ure na to se pojavijo temne postave na obrežju in se razkrope v dolgih rojnih vrstah. Glavne moči stoje za preobrnjenim čolnom in rožljajo z zaklopnici pušek.

Dimitrij je povsod.

»Ljubje s samokresi — vsi na pristanišče! Streljati samo iz najbližje bližine! Tudi oboroženi s piki gredo tja!«

In zopet je pri glavnih močeh.

»Sodrugi Molodyč — ti pojdi s svojimi jezdec k vhodu v vas. Sodrugi Lyskin ostane z eno četo jezdecev na obrežju!«

Kmetje strme z volčjimi očmi v temo in poslušajo napeto.

»Zveni, kakor da gredo ob obrežju ljudje k nam.«

»Sodrugi Kiseljov, hočejo se izkrcati nižje pristanišča. Parobrod se obrača k obrežju.«

»Za mano! Brez šuma!«

Sence se plazijo po zemlji. Ena za drugo beže z neslišnimi koraki k obrežju.

Sto sežnjevi nižje pristanišča pristane parobrod k bregu.

Drug drugemu predajajo:

»Obkolite prostor v polukrog. Kakor hitro se jamejo izkravat, lahko streljate, nikakor pa prej.«

Telesa se stisnejo k tlom. Vse puškine cevi se obrnejo na parobrod. Napeti molk.

S parobroda zveni zamolklo povelje:

»Položite mostiček!«

Sence jamejo begati čez mostiček. Orožje rožlja. Gost kup se zbere ob mostičku. Rahlo šepetanje se sliši.

Roke stisnejo jeklo pušek. Roke srbe. Da bi že smeli streljati!

Naenkrat presune temoto glasno povelje:

»Ogenj!«

Temota se s treskom razpolovini in grmeče doni čez vodo.

Klici, stoki, pluskanje v vodo padlih teles.

»Ogenj! Ogenj! Ogenj!«

»Nazaj, nazaj! Dvignite mostiček!«

Jasno se zasvetijo električne svetilke.

»Kdo se je drznil? Pogasite luči!«

S parobroda se jame streljati neredno.

Z obrežja, iz strašne temote pa sledi salva za salvo, krogle udarjajo kakor toča na palubo parobroda.

(Dalje prihodnjič.)

Cesar Friderik.

ima težkoče doma in med tovariši diplomati tujih držav. — Zvezi narodov manjka duše, ker je to pač šele liga kapitalističnih vlad. Zeneva je danes v resnici zbirališče intrigarske diplomacije, ki deli, mešetari, obljublja in vara. Kar je tam poštenih diplomatov, ne morejo drugega kakor opozarjati svet, da je tajna diplomacija nevarna kakor je bila — ne more pa biti več tako tajna kakor nekoč. Ker so ji bile vendar odvzete mnoge »tajnosti«, je toliko bolj izpostavljena kritiki in velikim protestom javnega mnenja. Vzlic temu bo predstavljala nevarnost svetovnemu miru, dokler bodo na krmilu izrazito kapitalistične vlade, kakor je n. pr. torijska v Angliji. Da se zatre tajno diplomacijo, je treba odpraviti vlade, kakršne so. Odpraviti vlade kakršne so, pomeni vzeti moč kapitalističnim strankam in jo izročiti delavskim. V tej smeri se giblje evolucija v evropskih državah.

Strokovna organizacija glazbenikov. Te dni se je vršilo v Beogradu zborovanje glazbenikov nameščencev. Na tej skupščini je sklenjeno, da glazbeniki ustanovijo svojo razredno sindikalno organizacijo kot strokovno sekcijo v okviru »Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije«. Istočasno je izvoljen odbor krajevne organizacije glazbenikov v Beogradu, ki je z dovoljenjem osrednje uprave »Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije« prevzel funkcijo zemeljske sekcije glazbenikov nameščencev z nalogo, da v vseh večjih krajih ustanovi krajevne sekcije glazbenikov in da vse zbere v močno in enotno zemeljsko sekcijo glazbenikov pri osrednji upravi »Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije«, Zagreb, Gajeva ulica 32, oziroma od sekcije glazbenikov Beograd, Makenzijska ulica 7.

Shod hišnih posestnikov in delavci. Mi smo v nedeljo v Ljubljani preprečili, da bi hišni posestniki na zimsko sklepanje o deložiranju najemnikov. To smo napravili socialisti. Niti enega dekalista ni bilo zraven. Delavci so to prav dobro videli in so rekli: Socialisti nastopajo proti kapitalizmu, dekalisti pa razbijajo samo delavske socialistične shode. Socialisti so dejansko delavski zastopniki.

Klub svobodnih slovenskih književnikov. Dne 24. oktobra t. l. se je vršil ustanovi občni zbor kluba svobodnih slovenskih književnikov, ki so ga ustanovili mladi slovenski književniki. Občni zbor je določil sledeči klubov program: »Klub smatra umetnost kot važno izrazilo človekovega duševnega življenja v borbi za svobodo človekovo, ki stremi po dosegi socialne enakosti, vključujoči na tej nadaljno oblikovanje in pospeševanje kulturnega slovenstva. Zato klub odklanja vsako umetnost, ki po svoji tendenci ali pa povdarjeni brez-tendenčnosti škoduje temu stremljenju. Poleg tega smatra umetnika kot važnega tvorca pri progresivnem, človeštva osvobojujočem delu. Umetnik je delavec, ki zasluži za svoje delo zsluženo plačilo, kakor vsak drug intelektualni ali ročni delavec človeške družbe. Izrecno je proti vsakemu literarnemu zastojkarstvu, ki podpira eksploatacijo umetnikov. Zastopa strokovne interese svojih članov napram revijam, založbam itd. ter je sploh zoper vsako eksploatacijo delovnih sil človekovih.« Za predsednika je bil izvoljen Bratko Kreft, za tajnika Tone Seliškar, za blagajnika Miran Jarc.

Seja pokrajinskega odbora SSJ za Slovenijo se bo vršila v torek, dne 1. novembra 1927 ob 8. uri jutraj v klubovi sobi hotela »Union«.

Negujte zobe s
„PEBECO“,
poslužujte se „NIVEA“ za kožo

Širite naš list!

J. Arh.

Še enkrat: Maske so padle . . .

To pač že nekaj pomeni!

Ko je pod tem naslovom izšel v številki 86. »Delavske politike« z dne 26. oktobra t. l. članek, v katerem sem opisal socialno sočuvstvo naših zagorskih demokratov do prošlave 10. letnice boljševiške revolucije s tem, da so se tako blagodušno odzvali s prispevki za tiskovni sklad »Enotnosti«, je takoj završelo v njih vrstah, kakor da bi podrezal v sršenovo gnezdo. Takoj so se našli posamezniki pri demokratih, kakor tudi pri levičarjih, ki so obsojali to krvavo kupčijo.

V tej splošni sem in tja polemiki pa je prišlo do nečesa, kar mi zopet sililo pero v roko. Neki demokrat, ki zavzema v demokratski stranki jako vidno mesto, se je namreč izrazil na vprašanje, zakaj je to storil, takole: socialisti v Zagorju so od delavstva osovraženi, klerikalci v Zagorju bodo propadli in mi moramo to delavstvo pridobiti. Zato že vemo zakaj sedaj žrtvujemo ta denar za komunistično propagando. V enem letu se bo pokazalo, da imamo mi prav.

A tako! Gospodje, sedaj smo si pa na jasnem. Zdaj še le vemo, zakaj je že pred leti odletel tajnik takratne zveze rudarskih delavcev (komunist) v gnezdo samostojne unije (demokrati) v Zagorju. Zdaj vemo, zakaj se je Narodna strokovna zveza v Zagorju tako dvignila. Zdaj vemo, zakaj so tukajšni komunisti pri dvakratnih občinskih volitvah uga-

njali kljub svarenju socialistov take neumnosti, da je bilo očitno, da bo oblast razpustila novo izvoljeni občinski zastop. To samo zato, da so omogočili demokratom do gerentstva in pa Trboveljski premožokopni družbi, da je prišlo do znižanja njenih občinskih doklad. Sedaj tudi naj ve delavska javnost, zakaj je meni rekel v sredo, dne 26. oktobra ob pol 7. uri zvečer v rudniški restavraciji na Toplicah sam M. Weinberger, steklar, v obraz: »Jaz grem sedaj v tujino in sem to nabiralno akcijo izvedel, da bo javnost izvedela, kaj zamorem. Samo to mi je žal, da mi še demokrati (Orjuna) več niso dali!«

No, sedaj smo si menda na jasnem! Načrt je tale: del levičarskih kolovodij počasi prestopa v demokratske vrste, del se jih namerava preseliti v severnejše podnebje, a preostanek nerazsodnega delavstva pa se naj z milodari demokratov pridobi za demokratsko stranko, kateri naj pri predstojajo občinskih volitvah glasuje ali za demokratsko listo, ali pa da se volitev vzdrži.

Vprašanje je sedaj samo to, če bodo zagorski rudarji in ostalo delavstvo tudi na ta lim nasedli. Mislino in trdno uverjeni smo, da je razredna zavednost slednjih vendar večja, kakor pa nekateri mislijo.

Zavedajte se pri tem vsi, da bo vendar tudi v Zagorju zmagal zdrav socializem nad vsem drugim.

„Znorele ženske.“

Naša podružnica Zveze delavskih žena in deklet na Jesenicah je priredila vinsko trgatv z namenom, da uporabi čisti dobiček za zgraditev dečjega domu. To pa krščanskim socialcem ni po volji. Zlili so v svoji krščanski »Pravici« cel koš gnojnice na nas. V svoji krščanski ljubeznivosti nas poučujejo, kakšno delo bi morale me vršiti, da ne bi bilo toliko nesrečnih družin, toliko nezakonskih mater in čezdalje več ločenih zakonov.

Krščanske socialce prav ponižno vprašamo, ali je Zveza delavskih žena in deklet na Jesenicah, ki obstoja šele dve leti kriva, da je na svetu toliko nesrečnih zakonov, nezakonskih mater in ločenih zakonov? Ali ni morda kriva tega zla politika in vzgoja, katero vodijo krščanski ljudje že 2000 let?

Oglejmo si nekoliko, kaj so ti krščanski ljudje v teh 2000 letih naredili za srečne zakone! V vsej dolgi zgodovini, odkar imajo ti ljudje politiko v rokah so naredili za srečne zakone sledeče:

Milijarde in milijarde trdo zasluženega denarja, ki so ga zaslužili nesrečni zakonci ter njihovi otroci, so izdajali vso dolgo dobo za puške

in kanone, ter vedno pripravljali vojne. Tudi na svetovni vojni imajo ti krščanski ljudje največ krivde. Vprašamo »Pravico«: ali ni imela ravno v stari Avstriji klerikalna stranka vso politiko v rokah in to tedaj, ko so napovedali Srbiji vojno, ki je postala svetovna vojna in ki je pomorila toliko stotisoč ljudi. Strokovnjaki so preračunali, da je bilo vojnih izdatkov 247 milijard dolarjev, katere morajo plačevati nesrečni zakonci in njihove družine.

Poglejmo še nekoliko dalje: nikdar niso pogledali v nesrečne družine, ki nimajo dohodkov niti za 3 osebe, a s temi dohodki morajo preživljati čisto po 12 ali tudi več družinskih članov. Tudi na nezakonske matere (ki so mnogokrat srečnejše kakor pa zakonske) ne pade nobena krivda na Zvezo delavskih žen in deklet, nasprotno pade vsa krivda ravno na to »krščansko Pravico«.

»Pravica«, mesto da nas poučuje, naj prešteje nezakonske matere raje v Marijinih družbah in naj študira kako to zlo odpraviti. Ko bi imela naša zveza le eno stotino sredstev in politične moči, kolikor jo ima klerikalizem, nam pač ne bi bilo treba 2000 let vzgajati ljudi za srečnejše življenje, kakor ga imamo danes.

Iz delavskega sveta.

Še nekaj o revolti morščakov v Franciji. Mornarični minister poroča, da je trajalo 12 ur, preden so bili zaprti pomorščaki poraženi, ko so se zadnji teden uprli v mornar. kaznilnici v Toulonu. Četa 78 upornikov se je zabarikadirala v ječi dne 29. septembra, zunaj ječe so pa demonstrirale množice komunističnih delavcev. Zandarji so užugali 24 jetnikov še isti dan, ostale so pa morali vso noč do naslednjega jutra. Vlada je začela preiskavo glede komunističnih manifestacij na križarki »Ernest Kenn«.

Žrtve bogom. V nekdanjih časih so žrtvovali ljudje bogovom od časa do časa kakšnega otroka in današnji ljudje jim za to silno zamerimo in jih smatramo za barbare. Toda med tem ko so nekdanji ljudje žrtvovali svojim bogom le semtertje kakšnega otroka, polagamo danes na kapitalistični žrtvenik vsak dan brez števila otrok, ko jih odpravljamo v tovarne na mesto v šolo in na zabavišča. Vse

to pa se godi vsled tega, ker trpimo današnji kapitalistični način.

V denarju je vzrok. Angleški lord Rothermer se zadnje čase silno poteguje za revizijo mej med Ogrsko in Čehoslovaško. Vsa javnost se vprašuje zakaj. Zadnjič pa so odkrili vzrok v »niklu«. Dunajska »Arbeiter-Zeitung« piše: »Mnogi ljudje si v zadnjem času ubijajo glave, zakaj in radi česa je odkril angleški kralj časopisja lord Rothermer kar na enkrat krivičnost trianonske pogodbe, predvsem pa krivičnost češko-madžarske razmejitve. Praško časopisje je poročalo, da ga je pri njegovem potovanju po Madžarski spremljala nekaka nečakinja ali grofica Esterhasy in da je na tak način spoznal lepoto in ljubeznivost Madžarske, tako njenih krajev, kakor tudi ljudi od blizu. V angleškem del. časopisu »Daily Herald« pa pojasnjuje Walton Newbold ozadje simpatij lorda Rothermera da Madžarov s povsem drugega stališča. Newbold opozarja na to, da je Češkoslo-

Cesar Friderik.

vaška plasirala svoja državna posojila pri newyorških bankah Kuku, Loeb in komp. ter pri National City Bank of New York, medtem ko jih Madžarska ni anoncirala samo v lord Rothermerjevem »Daily Mailu«, temveč jih je najela tudi pri bankah Baring Brothers, G. M. Rothschild in Schröder. To financiranje je lordu Rothermeru mnogo bolj ugajalo, kot češko.

Kitajske prilike.

»Volkswirt« je poročal o razmerah na Kitajskem naslednje:

General Sun Cuang-fang je premagan. Sun Cuang-fang, to je tisti general, ki ga je svoje dni vrgel Čangkajšek iz Sanghaja, ki je potem izginil in se nato zopet pojavil kot general severne armade, da ga potem Šangkajšek, ki je tedaj marširal že na Santung, znova pobije.

Tedaj pa se je obrnila vojna sreča. Sun Cuang-fang je gnal Čangkajška iz Santunga vzdol velikega kanala do Jangcekianga in še do Nankinga. Čangkajškove slave je bilo konec in Sun Cuang-fang se je že pripravljal, da v trionfu vkoraka v svoj Sanghaj. Tedaj pa je bil nenadoma znova potolčen.

Kdo ga je potolkel? Zmagovalcev za enkrat ni mogoče najti. V poštev prideta dve stranki v Nankingu in tri ali več v Hankovu, da o »krščanskem« generalu Fengu niti ne govorimo, čeprav je več ko verjetno, da je on tudi krepko pomagal pri porazu Cuang-fanga.

Nankinske stranke, to so podgenerali bivšega maršala Čangkajšega, deloma pa so tudi meščanske frakcije stranke Kuomintang, ki niso soglasne s svojimi generali. V Hankovu je stvar nekoliko jasnejša, pa čeprav je tu še več strank. Tudi tu je samo en genral, Targ Šeng-či.

Tudi general Galen, ta nad vse nadarjeni Rus, ki se včasih, da ne bi veljal za boljševika, izdaja celo za Avstrijca — ker to je menda edina evropska država, ki uživa na Kitajskem še sloves nevtralne države — je bil baje tudi od generala Fenga izropan in ujet, potem pa se je nenadoma z »rdečimi« četami vrnil v Hankov, po vsej priliki torej s četami Fenga!

Po gotovih vesteh so gospodje iz Hankova vedno znova odstavljani, ali pa beže sami od sebe ali pa drugače zapuste Hankov. Skoraj nikdar pa ne izvedemo, kako pridejo zopet nazaj v Hankov. General Galen je kot dozdeven ujetnik Fenga po vsej priliki zopet pribežal nazaj v Hankov. Pri tem pa se mu je posrečilo kljub ali ravno vsled zapletljave nenadoma popolnoma razbiti vojsko Sun Cuang-fanga, ki se je že pripravljal, da slavi svoj triumf. Kajti brez od Galena ustvarjene zveze med nankinskimi nasprotniki Čangkajšeka, hankovskimi strankami in njih čudnem nasprotniku Fengu, bi bil ta skoraj nemogoč.

Zadružne najemniške hiše v New Yorku. Zadružno gibanje ni v Ameriki v sorazmerju s prebivalstvom še tako razvito, kot je v Evropi. V tem oziru se morajo ameriški delavci in kmetje še veliko učiti od evropskih delavcev in kmetov, dasi je Amerika v nekaterih rečeh na zadružnem polju pred Evropo. V Ameriki so velike tržne zadružne centrale, posojilna in stavbinska društva, bratske podporne organizacije in najnovejše na zadružnem polju — zadružne najemniške hiše, pogrešamo pa velike konsumne in produktivne Zadruge, kot jih vidimo v Angliji, na Danskem in drugje v Evropi. Zadružne najem-

SINALCO
BREZ ALKOHOLA

Tiskarj: Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Josip Ošlak v Mariboru. — Za pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.